

Parcul Natural Roussenski Lom

Parcul Natural Roussenski Lom (Bulgaria) Pozitionare: La sud-vest de Rouse (Ruse), in imediata vecinatate a Dunarii, Parcul Natural Roussenski Lom, infiintat in anul 1970 si extins in 1986, protejeaza pe o suprafata de 3.408 hectare o parte a unui canion spectaculos atat prin peisajele sale cat si prin biodiversitate. O suprafata mult mai mare, de 33.777 hectare, este propusa a deveni pSCI, si de a face parte din reseaua Natura 2000. In vecinatatea ariei Parcului Natural, inconjurand aceasta bijuterie naturala, sunt niste dealuri molcome facand parte din Campia Dunarii, fara a avea ceva spectaculos sau a prezenta o valoare majora in ceea ce priveste biodiversitatea lor. Aici insa in zona de canion, formatiunile create de interactiunea apelor cu rocile calcaroase, a dus la aparitia si dezvoltarea unui relief care pe langa faptul ca este spectaculos peisagistic, mai ofera si o mare diversitate de microclimate si nenumarate medii de viata diferite, necesare pentru existenta unor variate comunitati de organisme, crescand biodiversitatea la un nivel de 2-3 ori mai mare comparativ cu cea a altor arii de dimensiuni asemanatoare dar fara un relief atat de accidentat. Aspectul general al peisajului. Intr-un paisaj inconjurator reprezentat de platouri valurite, zona vailor calcaroase cu aspect de canion prezinta pereti verticali care se prabusesc spre largul fund-de-vale prin care curg apele meandrate, inconjurate uneori de zone mlastinoase, alteori de fanate si pasuni cu o diversitate floristica uriasa, de paduri pline de liane. Valea este larga, marginita de niste pereti calcarosi care uneori ating si 100 metri inaltime in zonele cele mai spectaculoase, alteori sunt doar de 30-40 m, depinzand de sectiunea dealului pe unde raul si-a sapat cursul. Peretii de stanca, modelati in calcare uneori mai dure alteori mai friabile, prezinta un microrelief foarte interesant, produs al eroziunii care a excavat mici adancituri ce dau in unele zone un aspect dantelat. Peretii prezinta in general verticale pe care apar intrari de grote/ pesteri. In sectiune transversala, valea are o forma de U si nu de V dupa cum am avea tendinta sa ne-o inchipuim; este deci ceva asemanator cu Cheile Dobrogei de la noi, numai ca dimensiunile sunt mult-mult mai grandioase decat la noi. Peretii abrupti marginesc o zona inferioara unde sedimentele acumulate sunt taiate doar de albia prin care apa curge puternic meandrat. Peretii de stanca sunt intrerupti de zone unde exista versanti care coboara mai mult sau mai putin abrupt spre vale, pe acesti versanti fiind instalate paduri, fanate sau sate rasfirate. Aud ca vara temperaturile raman si in timp de noapte pe la 35 de grade, cand stancile se incing iar circulatia aerului este foarte slaba. Iarna este mai cald in vale, comparativ cu vanturile geroase care matura platoul. Geologie: Calcarele din aceasta zona s-au depus in marea calda care acoperea aria in urma cu cca 120 milioane de ani. Aceste depozite de calcare au fost supuse unor mari presiuni si au devenit fragmentate in timpul ridicarii muntilor care formeaza sistemul Alpino-Himalaian, sistem din care fac parte atat Carpatii cat si Stara Planina (paraleli cu Carpatii Meridionali). Privind calcarele acestea, fragmentate de nenumarate nise, grote si pesteri, inevitabil imi pun intrebarea oare cat de mare trebuie sa fie aici diversitatea speciilor de organisme marine fosile care au dus la constituirea calcarelor, iar pe de alta parte a organismelor terestre care s-au adapostit in nise si au lasat urme fosile in nenumaratele astfel de locuri propice pastrarii urmelor existentei viului... Hidrografie: Pe teritoriul parcului exista mai multe rauri, ale caror denumire se traduce Lom Negru, Lom Mic, Lom Alb, 'lom' insemnand un curs de apa intre pereti de stanca. Aceste ape se unesc, formand in final cursul denumit Roussenski Lom, Lomul de la Ruse. Dealtfel, raul Roussenski Lom are o lungime de 197 km, si contrar altor afluenti ai Dunarii, isi are izvoarele la o altitudine relativ redusa, in Campia Dunarii; este ultimul afluent major pe partea dreapta a fluviului. Toate aceste cursuri de apa care strabat zona carstica prezinta un traiect foarte sinuos, cu nenumarate meandre incalcite, existand situatii cand apele strabat o bucla si

trec prin vecinatatea zonei pe unde 'au mai fost deja'. Apa raurilor este permanent plina de nisip si alte suspensii, adunate din peisajele pe care le strabat inainte de a intra in zona carstica, dand apei un colorit de «cafea cu lapte». Aici, in cursul lor inferior, inainte de varsarea in Dunare, ele depun o mare cantitate din materialele transportate, creand bancuri de nisip, maluri, terenuri aluvionare in care noi meandre se dezvoltă, ca parte a evolutiei peisajului, a transformarii permanente a naturii. Biodiversitate. In parc exista 870 de specii de plante, dintre care 60 de specii de arbori, arbusti si liane. Este un amestec de elemente central-europene, stepice si submediterane. Multe specii stepice sunt prezente in aceste habitate, atat pe platouri cat si pe peretii stancosi, dar apar si in zonele uscate aflate pe treapta inferioara a reliefului. Padurile sunt si ele o caracteristica importanta a peisajului si a biodiversitatii zonei, fiind incredibil de salbatice, comparativ cu faptul ca suntem in Europa, si doar la 70 km de Bucuresti si 350 km de la Sofia. Exista intinse paduri constituite din specii de stejari (*Quercus robur*, *Quercus delechampii*, *Quercus pubescens*, *Quercus cerris*), pe langa care apar: *Carpinus orientalis*, *Carpinus betulus*, *Fraxinus ornus*, *Tilia tomentosa*, *Acer tataricum*, aceste paduri avand subarbroret format din tufarisuri cu trandafir salbatic/ maces (*Rosa canina*), liliac (*Siringa vulgaris*), precum si un strat ierbos cu o diversitate mare in unele arii. Ceea ce este impresionant in aceste paduri, este uriasa cantitate de liane care fac ca zona sa primeasca in multe locuri un aspect luxuriant, un aspect de jungla greu de patruns fara sa ai 'hotararea' necesara. La margini de padure, sau ca tufarisuri pe stancarii uscate, apar exemplare de *Paliurus spina-christi*, specii apartinand genurilor *Ligustrum*, *Crataegus* etc. Zonele din vecinatatea cursului de apa sunt dominate de *Salix alba*, *Populus alba* si *Populus nigra*. Evident, multe specii de plante reprezinta o mare valoare pentru conservarea biodiversitatii speciilor, fiind aici prezente 11 endemisme balcanice si 3 specii subendemice pentru balcani, totodata o specie endemica pentru Bulgaria. Doua specii ale florei bulgare sunt prezente doar aici: *Verbascum dieckianum* si *Polygala sibirica* care a fost identificat doar in 1997. Dealtfel, aceasta specie de *Verbascum* (lumanarica), cu superbele ei inflorescente galbene, este o specie care prin prezenta ei ridica valoarea estetica a peisajului; acestea apar in numar mare in habitate uscate prielnice lor. Sunt admirabile, este foarte frumos cum prin dimensiunea si aspectul lor impunator, uriasele inflorescente galben-stralucitoare se profileaza pe umbritele fete ale peretilor de stanca. Dintre artropode, scolopendra si scorpionul carpatic sunt mai interesante, totodata multe specii de insecte dintre care se pot mentiona calugarita (*Mantis religiosa*), radasca (*Lucanus cervus*), nasicornul (*Oryctes nasicornis*), croitorul mare (*Cerambyx cerdo*), fluturele cu cap-de-mort (*Acherontia atropos*), ca si multe alte specii importante pentru conservarea biodiversitatii. Cursurile de ape ale Parcului Natural Russenski Lom sunt populate de 22 specii de pesti, totodata sunt prezente specii rare de scoici si melci. Remarcabila a fost uriasa densitate a libelulelor din genul *Calopteryx*, care zburau de colo-colo sau stateau la soare pe vegetatia luxurianta ce margineste cursul de apa, la margine de padure. Herpetofauna Parcului Natural Roussenski Lom este reprezentata de 10 specii de amfibieni si 19 specii de reptile, inclusiv testoasa de apa si doua specii de testoase de uscat, apoi soparla de ziduri, soparla fara membre, precum si singura specie de gecko din Bulgaria; dintre serpi, este prezenta si vipera cu corn. Stancariile cu terase, nise si platforme, zonele mlastinoase, ariile cu vegetatie stepica si padurile batrane ofera locuri de cuibarire si de hranire pentru o impresionanta diversitate de pasari. Pe langa rau, ramai surprins sa vezi cat de multe berze negre se aduna intr-un loc unde apele revarsate au produs o mlastina extinsa, inconjurata de padure. Pe langa berzele negre, al caror numar era probabil spre 20, mai erau cateva zeci de berze albe si cateva zeci de starci cenusii pe o singura arie umeda, dar nu se puteau evalua mai bine pasarile, deoarece vizibilitatea asupra zonei era mai slaba din cauza arborilor si tufarisurilor, iar pasarile se ridicau de aici si se asezau mai incolo asa ca Ziua urmatoare am trecut tot pe acolo, dar erau prezenti cativa turisti si astfel pasarile nu stateau pe acolo, am vazut in schimb zburand la inaltime mare 7 berze negre care treceau de la vest la est. Berzele negre cu care ne obisnuim sa le stim cuibarind in arbori mari ai padurilor linistite, constatam ca aici in Roussenski Lom cuibaresc in nise ale unor pereti de stanca, un fenomen pe care l-am mai vazut si in zona raului

Arda, in Muntii Rodopi, la granita dintre Bulgaria si Grecia. Am avut ocazia sa admiram zborul vulturilor hoitari (*Neophron percnopterus*), alteori o acvila se ridica dintre tufe si coboara sub versant incat nu o vedem decat pentru o secunda *Falco naumanni* la cuib. Zona este plina de albinare (Merops apiaster), dumbravence (*Coracias garrulus*) etc. Per total, in Parcul Natural Rousseski Lom au fost identificate pana acum 190 de specii de pasari (dintre care 172 de specii protejate); 110 specii de pasari cuibaresc in parc. Stancariile de aici si aspectul montan al peisajului in plina Campie a Dunarii, atrag specii cu a caror prezenta nu suntem obisnuiti la astfel de altitudini; cel mai bun exemplu este acvila de munte (*Aquila chrysaetos*), care cuibareste aici. Totodata, cuibaresc vulturul hoitar (*Neophron percnopterus*), sorecarul mare *Buteo rufinus*, soimul dunarean (*Falco cherrug*), drepneaua de stanca (*Apus melba*), buha mare (*Bubo bubo*), califarul rosu (*Tadorna (Casarca) ferruginea*), starcul cenuziu (*Ardea cinerea*), barza neagra (*Ciconia nigra*), dar se pot aminti si *Pernis apivorus*, *Milvus migrans*, *Circaetus gallicus*, *Circus pygargus*, *Accipiter nisus*, *Accipiter brevipes*, *Hieraetus pennatus*, *Buteo buteo*, *Falco naumanni*, *Falco subbuteo*, *Falco tinnunculus*, *Otus scops*, *Caprimulgus europaeus* etc. O vulpe cu o blana avand o tenta interesanta / cenusie, iese in fata mea, iar cand ma vede, se intoarce in desis. Mai incolo un iepure de camp in salturi greoaie prin iarba bogata, se retrage ocolind superbe exemplare de lumanarica (*Verbascum sp*). Privind mamiferele, dintre cele 92 de specii prezente in Bulgaria, de aici au fost semnalate 68 de specii. Remarcabila este prezenta a 25 de specii de lilieci (chiroptere), dintre care 20 ocupa pesteri, incluzand toate cele 5 specii de lilieci cu potcoava (*Rhinolophus sp*) din Europa; pe langa acestia exista popandai, harciogi, vidre, dihuri de stepa si dihuri patati. Ierbivorele mari sunt reprezentate prin cerbi, capriori, mistreti, iar dintre carnivore se pot mentiona pisica salbatica, lupii, sacalii, precum si vulpile de care am amintit deja. Valori arheologice/culturale. Parea incredibil cum la un moment dat observi pe un urias turn de piatra cum ca exista o usa prin care se iese pe o terasa suspendata, un barbat privind in zare Pe o fateta apropiata apare pe fata stancii, la zeci de metri inaltime, o constructie de lemn, parte a schitului. Asemenea 'ferestre' acum parasite, apar destul de frecvent, aratandu-ne ca in trecut zona asta era un important areal pentru calugarii sihastrii ce-si duceau traiul prin acest peisaj aparte. In toata aria stancoasa, in interiorul rocii calcaroase oameni au remodelat grotelile naturale, au sapat schituri, locuind zona de-a lungul ultimelor cateva milenii. Exista vestigii preistorice, apoi tracice, romane la nivelul secolului 1 era noastra. In secolele 12-14 bulgarii au construit un oras fortificat numit Cherven, ale carui urme pot fi vazute si acum; acesta a fost unul dintre cele mai importante centre economico-administrative, cultural-religioase si militare ale Bulgariei medievale, in timpul celui de-al II-lea Regat Bulgar. Calugarii s-au stabilit aici intre secolele 11-14, in zona existand cca 250-300 de cavitati sapate in stanca de catre ei, dintre care cca 40 de cavitati se afla pe teritoriul parcului; se presupune ca numarul cavitatilor (schituri, nise de locuit, galerii, coridoare cu trepte si incaperi) putea sa fie de cca. 600, unele dintre ele fiind distruse in mod natural prin surpari/ prabusiri ale peretilor de stanca, dar majoritatea celor disparute cazand prada a intolerantei religioase a vremurilor musulmane care au urmat. Cu toate acestea, s-au pastrat foarte bine fresce pictate in secolele 12-15, acestea fiind printre cele mai reprezentative artefacte ale artei medievale bulgare. Ivanovo Rock Monasteries este una dintre cele 9 situri din Bulgaria, aflate pe lista World Heritage Natural and Cultural Sites a UNESCO. Toata zona parcului natural este si rezervatie arheologica, protejand ceea ce a mai ramas din asezarile fortificate, din sanctuare si morminte ale unor civilizatii apuse. Locuitorii actuali. La ora actuala, exista diverse sate dezvoltate pe platourile dealurilor care ajung sa se termine brusc la marginea prapastiilor ce coboara spre taramurile salbatice ale canionului. Satele au strazi intortocheate, unele coboarnd spre vale in zonele unde versantii sunt mai lini, case cu tigla rosie, cu acoperisuri aproape plate, aratandu-ne ca nu este zapada prea multa prin zona. La baza peretilor care domina atmosfera, uneori vedem tarcuri cu capre, mai rar oi sau vaci, casute saracacioase lipite de peretele de stanca. Rasaduri cu legume sunt ingrijite pe marunte terase in trepte, mentinute de ziduri din bucati de piatra construite de oameni ai trecutului sau ai prezentului. Ruse. Daca te plimbi prin zona

centrala a orasului, daca vezi superbele cladiri vechi care inconjoara o piata centrala si strazile invecinate unde circulatia masinilor este permanent oprita, deja atmosfera te captiveaza. Nu este deloc aglomeratie, asta si din cauza ca din Bulgaria in general, si inclusiv de aici au plecat foarte multi oameni. Inteleg ca orasul avea cca 350.000 de locuitori inainte de caderea comunismului, iar acum au mai ramas doar 200.000 de oameni in oras. Terasa linistite, cu mancaruri traditionale sau cu gusturi exotice pentru noi, cu fumul ce se ridica de sub carnea prajita si ardeii care se coc in fierbinteala jarului. Rachia, bere si vin, belsugul care din pacate nu poate fi accesibil pentru multi dintre locuitorii blocurilor comuniste sau a satelor aflate in degradare, in paragina. Vad ca prin oras sunt destul de frecvent panouri pe care sunt harti cu mici imagini ale monumentelor/ cladirile/ bisericile reprezentative din punct de vedere al vizitatorilor care ajung pe aici. Frumos facute. Din hotelul in care stau, Hotel Riga, o priveliste splendida spre Dunare, am si facut cateva imagini placute cu vapoare de croaziera si vaporase locale care se plimba pe fluviu. De la etajul 17, restaurantul panoramic ofera insa reala placere de a privi Dunarea ce este sub tine si ca o fasie se intinde in zare, ostroavele si baltile, cladirile si viata aparte a orasului Ruse. Peter PS. In legatura cu Ruse, am avut mai demult si o experienta neplacuta. Candva in septembrie 1999, am trecut pentru prima data pe la Ruse, calatorind cu trenul de la Bucuresti la Sofia. Deja din Bucuresti a inceput «bine», cand am aflat ca vagonul de dormit la care avem bilete, nu exista in mod fizic. Trenul aproape gol, asa ca ne asezam undeva cu Iurie, asta este. La granita, dupa ce trecem podul Giurgiu-Ruse, deja in Bulgaria, vamesul il cheama pe Iurie cu pasapoartele la un birou, si sta si sta intre timp, apar 4 ciudati la mine, eu singur cu bagajele in tren, nimeni prin preajma imi cere unul, intr-o romana stalcita, sa le dau toti banii, ca au cutite samd. Se uita in buzunare, imi ia banii, se uita inclusiv in sosete. Ma gandeam ca aparatura este mult mai scumpa comparativ cu banii pe care ii am la mine, ce sa mai zic de viata mea. Si oare ce ii opreste pe astia sa faca orice, ce mai au de pierdut? Vine si Iurie, trece prin aceeasi faza, ramanem fara bani iar trenul pleaca cu noi spre Sofia. In tren un politist, Iurie ii zice in rusa ce s-a intamplat, apoi 'militianul' descrie situatia in litere chirilice, iar eu semnez ca sunt de acord Dezastru. Ajungem la Sofia, luam legatura cu cei din Bulgarian-Swiss Biodiversity Conservation Programme, care din fericire trebuiau sa asigure finantarea vizitei prin Parcul National Central Balkan, Muntii Rodopi, zona Strandja-Ropotamo (unde am mai fost si inainte, intr-o superba tabara), lacurile de la Burgas, si niste zone din Dobrogea bulgara. Tura a fost foarte OK. Iurie sa intors mai repede, pe la jumatatea perioadei, iar la granita a fost oprit de autoritati, pentru a identifica niste persoane care au fost arestate cand schimbau niste franci elvetieni, bani care puteau fi de la noi Asa ca fara ca macar sa poata da un telefon, Iurie a stat o zi cu autoritatile si cu presupusi jefuitori, iar acasa il asteptau stiind de fazele anterioare, de faptul ca el calatoreste singur inapoi, ca trebuie sa soseasca dimineata, iar el nu venea Frumos. Noroc ca acum, dupa 7 ani, deja este o alta atmosfera.